

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 185/09-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti JUDr. J. P., B., zastúpeného JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. P. na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť JUDr. J. P. trovy právneho zastúpenia v sume 412,11 € (slovom štyristodvanásť eur a jedenásť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. J. P. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 185/09-14 zo 14. mája 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. J. P., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že: „Na základe návrhu oprávneného(...) a poverenia vydaného Okresným súdom BA IV som ako súdny exekútor vykonával exekúciu proti povinnému spoločnosti B. spol. s r. o.(...)“

Uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. Er 798/00-43 zo dňa 14. 10. 2002(...) súd schválil príklep udelený dňa 7. 3. 2002 pri dražbe nehnuteľnosti(...) vydražiteľke(...)

Dňa 18. 3. 2003 podala oprávnená osoba(...) návrh na zastavenie exekúcie spolu s námietkami voči Zápisnici o rozvrhu výťažku č. k. EX 217/2000(...)

Dňa 24. 3. 2003 som k sp. zn. Er 798/00 zaslal Okresnému súdu Bratislava IV návrh na schválenie rozvrhu výťažku z dražby nehnuteľností(...)

Uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. Er 798/00, Ex 217/00 zo dňa 8. 2. 2006(...), súd námietky oprávneného proti rozvrhu výťažku odmietol a zároveň súd návrh oprávneného na zastavenie exekučného konania zamietol.

Uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. Er 798/00-74, Ex 217/00 zo dňa 30. 8. 2007(...), súd schválil rozvrh výťažku z dražby nehnuteľnosti(...), v ktorom rozdeľovaný výťažok predstavuje sumu 1.506.000,- Sk a bola rozvrhnutá tak: trovy exekúcie a odmena exekútora(...): 1.230.800,- Sk, oprávnený: 275.200,- Sk, pričom zostatok pohľadávky zoslal neuspokojený.

Okresný súd Bratislava IV mi(...) zaslal prípis zo dňa 2. 10. 2007(...), v ktorom mi oznámil, že uznesenie čl. 74 je právoplatné dňa 1. 10. 2007 a zároveň ma požiadal o vrátenie poverenia. (...)

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky podala na Najvyššom súde SR dňa 31. 3. 2008 mimoriadne dovolanie proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV z 30. 8. 2007 č. k. Er 798/00-74, Ex 217/00, ktorým bol schválený rozvrh výťažku z dražby nehnuteľnosti(...)

Dňa 4. 4. 2008 mi bol doručený prípis Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 v prílohe ktorého mi bolo doručené predmetné mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zo dňa 31. 3. 2008 na písomné vyjadrenie, v lehote 60 dní od doručenia.

K sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 som sa vyjadril vyjadrením k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora SR zo dňa 3. 6. 2008.

Rozsudkom Najvyššieho súdu zo dňa 14. 10. 2008 sp. zn. 5 M Cdo 5/2008(...) ten rozhodol, že napadnuté uznesenie Okresného súdu Bratislava IV z 30. 8. 2007 č. k. Er 798/00-74 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. (...)

Ja, sťažovateľ, som presvedčený o tom, že rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 5 M Cdo 5/2008 zo dňa 14. 10. 2008 bolo porušené moje právo na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru, právo na konanie pred súdom zákonom ustanoveným spôsobom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo nebyť zbavený majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu, právo na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR. (...)

(...) Ako(...) vyplýva z ustanovenia § 234e ods. 1 O. s. p.(...), mimoriadne dovolanie možno podať len vtedy, ak bol právoplatným rozhodnutím súdu porušený zákon, ak to vyžaduje zároveň ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

V predmetnej veci však nenastali podmienky ustanovené v § 243e ods. 1 O. s. p.(...) a preto nebolo možné, mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť. (...)

(...) nebola splnená jedna z týchto podmienok, a to, že ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Rozhodnutie, ktoré bolo zrušené rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré je predmetom tejto sťažnosti, bolo totiž uznesením, proti ktorému zákon pripúšťa odvolanie (§ 164 ods. 1 Exekučného poriadku).

Oprávnený proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nepodal, napriek tomu, že tento prostriedok nápravy mal v predmetnej veci k dispozícii, teda nejde o prípad keď ochranu tvrdených práv a právom chránených záujmov nie je možné dosiahnuť inak. (...)

Je teda zrejmé, že účastník konania, oprávnený, v prospech koho bolo mimoriadne dovolanie podané, k dispozícii právne prostriedky ochrany svojich práv a právom chránených záujmov mal, ale nevyužil ich.

Za týchto okolností nemožno považovať za splnené podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania. (...)

Podľa môjho názoru odporuje zmyslu spravodlivého konania aby nedostatočný záujem účastníka konania o ochranu svojich tvrdených práv nahrádzal zásahom, orgán verejnej moci, a to generálny prokurátor podaním mimoriadneho dovolania.

Takýto postup odporuje aj čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, keďže účastníkovi konania, ktorý z dôvodov na jeho strane, nevyužil prostriedky ochrany, ktorú mu právny poriadok poskytuje, ponúka možnosť zvrátiť ustanovený postup konania obchádzaním inštitútu opravných prostriedkov, lehôt na ich podanie a náležitostí týchto opravných prostriedkov. (...)

Ďalšou vadou konania, ktorá podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky odôvodňuje zrušenie napadnutého uznesenia Okresného súdu Bratislava IV o schválení rozvrhu výťažku dražby je skutočnosť, že(...) súd mal z úradnej moci zastaviť konanie so zreteľom na ustanovenie § 107 ods. 4 O. s. p., keďže táto bola zrušená bez právneho nástupcu dňa 27. 3. 2002.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, je táto vada konania spojená s nesprávnym právnym posúdením výkladom ustanovenia § 61 Exekučného poriadku.

S uvedeným právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nemožno súhlasiť, pretože ten nie je v súlade s výslovným znením ustanovenia § 61 Exekučného poriadku a svojim arbitrárnym výkladom zasahuje do môjho práva na spravodlivé súdne konanie ako aj do práva na ochranu môjho vlastníckeho práva a do práva nebyť zbavený majetku. (...)

Najvyšší súd Slovenskej republiky si toto zákonné ustanovenie vyložil v rozpore s jeho jazykovým znením, keďže ho zúžil len na vzťah k tretím osobám stojacim mimo exekučného konania, napr. vydražiteľom. Tento výklad je však v rozpore so samotným znením citovaného zákonného ustanovenia, keďže toto vylučuje navrátenie do predošlého stavu v exekučnom konaní. (...)

Zákon nevylučuje zo zákazu navrátenia do predošlého stavu ani účastníkov konania, ani iné osoby, a preto postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým tak urobil, je porušením zásady spravodlivého konania vyjadrenej v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru. (...)“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezhom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru, právo na konanie pred súdom zákonom ustanoveným spôsobom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, právo nebyť zbavený majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu, právo na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo dňa 14. 10. 2008 bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo dňa 14. 10. 2008 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky porušovať namietané práva sťažovateľa.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané finančne zadosťučinenie vo výške 50.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: podpredsedníčka najvyššieho súdu listom zo 4. augusta 2009 a právna zástupkyňa sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu listom z 31. augusta 2009.

2.1 Podpredsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení uviedla:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky uskutočnil výklad ustanovenia § 243e a nasl. O. s. p. o prípustnosti mimoriadneho dovolania v súlade so zaužívanou praxou najvyššieho súdu a v súlade so stanoviskom občianskoprávneho kolégia (§ 22 ods. 1 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z. z., podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O. s. p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa.

Z obsahu sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ porušenie jeho práva na nezávislé a nestranné konanie vidí v tom, že najvyšší súd nerozhodol v danej veci v súlade s jeho

názorom na výklad ustanovenia § 61 Exekučného poriadku. Štruktúra odôvodnenia rozsudku plne zodpovedá ustanoveniu § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku; skutkový stav a právne závery sú náležité a veľmi podrobne odôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s vyslovenými závermi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k úsudku o arbitrárnom prístupe alebo svojvôli a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným.

Keďže nemožno súhlasiť so závermi sťažovateľa uvedenými v ústavnej sťažnosti navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky, tejto sťažnosti nevyhovel. Súčasne súhlasím s upustením od ústneho pojednávania.“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu uviedla:

«Týmto oznamujem, že sťažovateľ súhlasí s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania vo veci jeho prijatej sťažnosti vzhľadom na to, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí. (...)

Vo vzťahu k uvedenému konštatovaniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky poukazuje sťažovateľ na obsah svojej sťažnosti, z ktorého vyplýva, že výklad relevantných ustanovení exekučného poriadku je v rozpore s jeho jazykovým vyjadrením a je teda krajne arbitrárny a zároveň znamená porušenie základných práv sťažovateľa zakotvených v čl. 6 ods. 1 vety 1 Dohovoru a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkami 1 ods. 1 Dodatkového protokolu a článkom 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

V sťažnosti sťažovateľ dostatočne odôvodnil prečo považuje napadnuté rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky za také, ktoré do jeho práv vyššie označených zasahuje. Sťažovateľ sťažnosti tieto dôvody jasne a zrozumiteľne konkretizoval a vyjadrenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 4. 8. 2009 sa obmedzuje len na konštatovanie nemožnosti preskúmať závery všeobecného súdu ústavným súdom.

Vo svojom vyjadrení Najvyšší súd Slovenskej republiky rovnako polemizuje s tou časťou argumentov sťažovateľa, ktorá vidí porušenie jeho základných práv aj v tom, že Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutým rozhodnutím vyhovel mimoriadnemu dovolaniu podaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky napriek tomu, že

účastník konania, ktorý podnet na podanie mimoriadneho dovolania podal, nevyužil riadne opravné prostriedky, ktoré zákon pripúšťa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti argumentuje tým, že uskutočnil výklad § 243 e) a nasled. Občianskeho súdneho poriadku o prípustnosti mimoriadneho dovolania v súlade so zaužívanou praxou najvyššieho súdu a v súlade so stanoviskom občianskoprávneho kolégia, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného poriadku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť aj právoplatné rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Tento názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 vety 1 Dohovoru.

Úpravu mimoriadneho dovolania obsahuje Občiansky súdny poriadok v ustanoveniach § 243e) až § 243j).

Pre postup podľa týchto ustanovení je základným kritériom ustanovenie §243 e) ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ktoré vymedzuje podmienky, za ktorých podá generálny prokurátor Slovenskej republiky proti rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. (...)

Ako vyplýva z citovaného znenia ustanovenia § 243e) Občianskeho súdneho poriadku, podmienkou sine qua non prípustnosti mimoriadneho dovolania je nemožnosť dosiahnuť ochranu inými právnymi prostriedkami. So zreteľom na uvedené mal Najvyšší súd SR konanie o mimoriadnom dovolaní pre nedostatok jednej z podmienok takéhoto konania a neodstrániteľnosť takej prekážky konania podľa § 243i) ods. 2, § 243c), § 243e) ods. 1 a § 104 ods. 1 vety 1 OSP zastaviť.

Podľa právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 M Cdo 19/2008 zo dňa 27. 1. 2009 „podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, no nebol úspešný. Požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu ako podmienka konania o mimoriadnom dovolaní nie je daná vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania

v konaní predchádzajúcom podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku opomenul hájiť svoje práva, najmä nepodanie niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov ich oneskoreným podaním, hoci ich mohol účinne využiť. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Ak jeden z účastníkov občianskeho súdneho konania nevyužije svoje právo na účinné podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu, hoci mu v tom nebránili dôležité resp. záväzné dôvody, čím realizuje svoje procesné dispozičné právo zdržať sa, resp. nevyužiť možnosť podať riadny či mimoriadny opravný prostriedok), právna istota druhého účastníka, spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie, nemôže byť narušená inštitútom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora“.

Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. US 43/95 zo dňa 10. 9. 1996 okrem iného vyplýva: „pri úvahe o tom, či sa zverí oprávnenie na podania dovolania generálnemu prokurátorovi by mal zákonodarca brať do úvahy odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy z roku 1984 nazvané „Zásady civilného procesu na lepšie fungovanie justície“, ktorý sa okrem iného odporúča, aby sa obmedzili najmä dozorové opravné prostriedky, čo sa týka najmä oprávnení generálnych prokurátorov. Tento cieľ možno dosiahnuť aj rozšírením práva účastníkov konania podať dovolanie a rozšírením práva prokurátora podávať návrhy na začatie konania vo veci spoločenského záujmu.“

Napriek tomu, že toto rozhodnutie ústavného súdu sa vzťahuje na ustanovenia zákona č. 232/1995 Z. z., princíp, podľa ktorého je potrebné obmedziť zásah orgánov štátnej moci do konaní vedených pred súdmi o občianskych právach a záväzkoch, platí bezo zvyšku aj pre posúdenie mimoriadneho dovolania.

Táto skutočnosť vyplýva aj z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. US 57/99, z ktorého okrem iného vyplýva: „ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (s výnimkou dovolania - § 243 f) ods. 2 písm. c OSP) alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii tak, ako

je to vo veciach správneho súdnictva, kde nie je prípustné (až na výnimku) ani odvolanie, alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy. Z toho zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku. Ako vyplýva už zo sťažnosti, oprávnený mal možnosť podať proti uzneseniu prvostupňového súdu, zrušeného napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odvolanie, ako to vyplýva z ustanovenia § 374 ods. 3 OSP v znení platnom do 14. 8. 2008.

So zreteľom na vyššie uvedené, sťažovateľ trvá v celom rozsahu na sťažnosti a navrhuje, aby jej ústavný súd v celom rozsahu vyhovel.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

1. Podstata námietok sťažovateľa týkajúca sa porušenia označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu

sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 je predovšetkým založená na tvrdení, že mimoriadne dovolanie, ktorého výsledkom bol napadnutý rozsudok, nebolo prípustné, a to z dôvodu absencie zákonnej podmienky upravenej v § 243e ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Podľa § 243e ods. 1 OSP ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f OSP), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Sťažovateľ zastáva názor, že pokiaľ v exekučnom konaní oprávnená spoločnosť vtedy G., s. r. o., B., neskôr R., s. r. o., B. (ďalej len „oprávnená spoločnosť“), nepodala riadny opravný prostriedok proti rozhodnutiu Okresného súdu Bratislava IV č. k. Er 798/00-74 z 30. augusta 2007, ktorým bol schválený rozvrh výťažku z dražby nehnuteľnosti, nemôže byť splnená zákonná podmienka na podanie mimoriadneho dovolania, t. j. ochranu práv a zákonom chránených záujmov nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Napriek tomu najvyšší súd o mimoriadnom dovolaní podanom generálnym prokurátorom Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) pod č. k. VI/1 Pz 147/08-8 z 31. marca 2008 konal a napokon aj v jeho prospech rozhodol.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu

rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov.

Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. A preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnutý rozsudok najvyššieho súdu.

Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 bola na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora preskúmaná zákonnosť uznesenia Okresného súdu Bratislava IV z 30. augusta 2007, ktorým bol schválený rozvrh výťažku z dražby nehnuteľnosti. Toto rozhodnutie je teda rozhodnutím prvostupňového súdu, ktoré nebolo napadnuté riadnym opravným prostriedkom.

Na základe mimoriadneho dovolania, ktoré podal generálny prokurátor na podnet z exekučného konania oprávnenej osoby, najvyšší súd dovolacie konanie uskutočnil a napadnuté rozhodnutie okresného súdu zrušil.

Ústavný súd v súvislosti s konaním o súlade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku týkajúcich sa mimoriadneho dovolania s ústavou v uznesení sp. zn. PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 vyslovil svoj názor, podľa ktorého mimoriadne dovolanie môžeme považovať za ďalší mimoriadny opravný prostriedok. Je to však napriek tomu dovolanie, ktoré je mimoriadne výlučne z dôvodu, že na jeho podanie je procesne legitimovaný iba

generálny prokurátor, a je zásadne obmedzené len na prípady, v ktorých nemožno podať dovolanie účastníkom konania. Inak, tak ako to potvrdzuje aj zákon, platí pre mimoriadne dovolanie a mimoriadne dovolacie konanie tá istá procesná úprava, ako to je pri dovolaní podanom účastníkom konania (§ 242 až § 243c OSP, kde sa síce ustanovuje o primeranom použití, ale v podstate ide o priame použitie týchto ustanovení).

Účel mimoriadneho dovolania spočíva v odstránení nezákonnosti, ktorej sa dopustil súd v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku, pričom toto odstránenie nezákonnosti vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Tento účel mimoriadneho dovolania je v súlade s účelom občianskeho súdneho konania vyjadreného v § 1 OSP. Súčasne tento účel sleduje ochranu účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu, konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a postupmi súdov znamenajúcimi až porušenie práva na súdnu ochranu. Tento záver podľa názoru ústavného súdu potvrdzujú dôvody mimoriadneho dovolania ustanovené § 243f OSP (PL. ÚS 57/99).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov [s výnimkou dovolania – § 243f ods. 2 písm. c) OSP] alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, tak ako to je vo veciach správneho súdnictva, kde nie je prípustné (až na výnimku) ani odvolanie, alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku. (PL. ÚS 57/99)

Tento záver ústavného súdu vo vzťahu k prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bez predošlého využitia riadnych opravných prostriedkov proti napádanému rozhodnutiu prvostupňového súdu si napokon osvojil aj samotný najvyšší súd. Svedčí o tom aj jeho rozhodnutie sp. zn. 4 M Cdo 19/2008 z 27. januára 2009, o ktoré oprel

svoju argumentáciu sťažovateľ, ale aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 2 M Cdo 14/2005, sp. zn. 2 M Cdo 15/2005, sp. zn. 4 M Cdo 3/2006 a ďalšie), z odôvodnenia ktorých vyplýva názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd zastáva názor, že uvedené závery sú akceptovateľné aj vo veci sťažovateľa, preto v posudzovanom prípade postup najvyššieho súdu považuje za také odchylenie sa od ústavne súladného výkladu a aplikácie zákonného ustanovenia o mimoriadnom dovolaní, že ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Čo sa týka namietaného porušenia základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd uvádza, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušenie rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 (bod 2 výroku tohto nálezu) sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou označených práv hmotného charakteru. Ústavný súd preto sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu, nevyhoviel (bod 4 výroku) uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu

subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

Pri tomto rozhodovaní ústavný súd prihliadol na svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd môže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy a právo vyplývajúce z čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie vyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, k čomu v danom konaní došlo.

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy, sťažovateľ ho vidí v tom, že oprávnenej spoločnosti bolo umožnené zvrátiť existujúci právny stav obchádzaním inštitútu opravných prostriedkov. Ani v tejto časti ústavný súd sťažnosti nevyhovel, a to z dôvodov obdobných, ako sú uvedené v odôvodnení nevyhovenia namietanému porušeniu základného práva zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) tým, že najvyšší súd nesprávne vyložil ustanovenie § 61 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“).

Ústavný súd vzhľadom na vyslovenie porušenia označených práv v súvislosti s postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorým v podstate uznal prípustnosť mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora napriek nevyčerpaniu riadnych opravných prostriedkov, už nepovažoval za potrebné zvlášť sa zaoberať námietkou porušenia základných práv samotným rozhodnutím najvyššieho súdu v sťažovateľom naznačenom smere (nesprávny výklad a aplikácia § 61 Exekučného poriadku), pretože ochrana základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru bola zrušením napadnutého

rozhodnutia najvyššieho súdu sťažovateľovi poskytnutá. Ústavný súd preto o tejto časti sťažnosti nerozhodoval (bod 4 výroku tohto nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou najvyššieho súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich náhradu v sume 412,11 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2008 je 3 176 Sk (105,42 €) a hodnota režijného paušálu je 191 Sk (6,34 €). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 je 115,90 € a hodnota režijného paušálu je 6,95 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia 17. decembra 2008 a podanie ústavnému súdu z 23. decembra 2008) v sume 6 734 Sk (223,53 €) vrátane režijného paušálu a za jeden úkon právnej služby uskutočnený

v roku 2009 (stanovisko z 31. augusta 2009) v sume 122,85 € vrátane režijného paušálu. Celkovo tak trovy právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom predstavujú sumu 412,19 € vrátane 19 % DPH.

Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila nárok na úhradu trov iba v sume 412,11 €, ústavný súd ich priznal iba v ňou uplatnenej sume, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Sťažovateľ napokon požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk (1 659,70 €).

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nemožno napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľa je v plnej miere kompenzované (popri vyslovení porušenia základného práva) zrušením uznesenia najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2009